

КОЛЕГІЯ ДСЯО

ДІЄВІСТЬ НОВАЦІЙ ДОВЕДЕНО

На розширеному засіданні колегії та громадської ради при Державній службі якості освіти України, яке відбулося 14 грудня, підсумовано результати роботи за 2021 рік і схвалено завдання діяльності на наступний.

«У 2022 році Державна служба якості освіти проведе пілотні інституційні аудити в закладах дошкільної та позашкільної освіти. Уже напрацьовані й апробовані методи та інструменти для вивчення освітнього і управлінського процесів, щоб допомогти педагогічним колективам розробити стратегії розвитку закладів для підвищення якості освітньої діяльності. Дієвість інституційних аудитів доведено у сфері загальної середньої освіти», — зазначив голова служби Руслан Гурак.

І ЗДОБУТКИ, І ПРОБЛЕМИ

У 2021 році відбулося 292 інституційних аудити шкіл. Отримані дані свідчать про тенденції, спільні і для сільських, і для міських закладів освіти. А це — створення інклюзивного, розвивального та мотивувального освітнього простору; забезпечення комфортних і безпечних умов навчання та праці; формування ключових компетентностей і наскрізних умінь в учнів; успішні практики профілактики булінгу та дискримінації.

На допомогу закладам освіти і громадам ДСЯО розробила рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти «Абетка для директора», посібник «Інституційний аудит школи: що варто знати засновнику закладу загальної середньої освіти» та посібник для експертів з питань проведення інституційного аудиту за-

кладу освіти. До корисних і затребуваних цього-річних продуктів служби належить і онлайн-курс «Управління якістю освіти в школі», на якому зафіксовано понад 10 тисяч реєстрацій, порадики для директора закладу дошкільної освіти і для органів місцевого самоврядування.

Задля підвищення ефективності моніторингу закладів освіти і підготовки та здійснення інституційних аудитів служба здійснює тестування й адаптацію інформаційної системи EvaluEd. У перспективі система застосовуватиметься також для самооцінювання закладів освіти, організації окремих етапів сертифікації педагогічних працівників, проведення заходів державного нагляду (контролю), а також аналізу діяльності органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення якості освіти.

Серед проблем, що виявили інституційні аудити в освітніх закладах країни, найрозповсюдженіші такі: майже в половині міських шкіл кількість учнів перевищено проектну потужність приміщень, у значній кількості будівель шкіл не забезпечена архітектурна доступність для осіб з особливими освітніми потребами, фонди шкільних бібліотек не поповнюються новою сучасною літературою. В освітніх та управлінських процесах також виявлено низку недоліків. Зокрема, чимало вчителів майже не використовують електронні ресурси для пошукових і дослідницьких цілей, не беруть активної участі в інноваційній роботі, в освітніх проєктах і експертній діяльності.

НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ: ЩО БУДЕ ЗАВТРА?

Цьогоріч завершено пілотування сертифікації педагогічних працівників. Протягом трьох

років 4170 учителів початкових класів узяли участь у сертифікації, з них успішно пройшли її 2632 особи (63%).

З урахуванням позитивного досвіду реалізації сертифікації педагогічних працівників у 2019–2021 роках та схвальних відгуків педагогічної спільноти служба запропонує Міністерству освіти і науки продовжити впровадження сертифікації у початковій школі й розглянути можливість започаткування пілотного проєкту із сертифікації вчителів української мови та математики в базовій школі.

Про це у доповіді зазначив директор департаменту акредитації та моніторингу Іван Юрійчук. Серед завдань щодо розвитку процесів сертифікації доповідач назвав, по-перше, забезпечення розуміння потреби і необхідності якісного вчителювання. Індикатором виконання такого завдання є однакове оцінювання експертами аналогічних ситуацій. Для цього проведуть багато навчань, конференцій, круглих столів, семінарів.

По-друге, триватиме подальше і постійне вдосконалення методик та інструментарію оцінювання. Для цього служба залучатиме широке коло партнерів, співпрацюючи з інститутами Національної академії педагогічних наук України, закладами вищої освіти.

У перспективі, зауважив доповідач, — робота над запровадженням сертифікації претендентів на посаду директора школи.

Інф. «Освіти України»

ОЦІНЮЮТЬ ПРАКТИКИ

ПІЛОТНИЙ ПРОЄКТ ОТРИМУЄ 12 БАЛІВ

Підбиваючи підсумки трирічного пілотного проєкту сертифікації вчителів початкових класів, «Освіта України» поспілкувалася з п'ятьма педагогами, які пройшли незалежне оцінювання, а дехто спробував себе і в ролі експерта.

З кожним зі спікерів говорили про: 1) ставлення до пілотного проєкту, особистий досвід його проходження; 2) переваги і недоліки процесів сертифікації (зокрема, порівняно з атестацією); 3) те, що складніше — самому проходити оцінювання чи оцінювати інших; 4) те, чи планують за три роки йти на цей «іспит» знову; 5) те, що потрібно для розвитку і вдосконалення сертифікації, та які її перспективи, на думку вчителів.

«МОЖЛИВО, ПОДАВАТИСЯ ІНКОГНІТО?»

Наталія Флінта, сертифікована 2021 року. Працює в опорному закладі «Збаразька ЗОШ І-ІІІ ступенів №1» Збаразької міської ради Тернопільської області. Педагогічний стаж — 30 років.

«Ще до сертифікації два роки експертувала вчителів і чотири — пілотувала Державний стандарт початкової освіти, а тому добре розуміла, що це таке. Важливим фактором участі у новачці для мене було й те, що можна збільшити свої фінансові доходи. Я й колегам під час

навчань рада: йдіть на сертифікацію, і матимете додатково 1200 чи 1500 гривень на місяць. За рік набираєте стільки, що зможете поїхати відпочити на море чи в Карпати — щоб просто перезавантажитися, набратися здорового внутрішнього ресурсу.

«Незалежне оцінювання стало для мене своєрідним підсумком чотирирічної роботи. На початку було незвично, переживала, як усе складеться. Та мені дісталися прекрасні експерти! Запропонували презентувати свій досвід, а вже потім — уроки. Дали пораду, щоб колега додатково показувала камерою з телефона клас, мою працю з дітьми. Дуже важливим було те, що після кожного уроку експерти мене заохочували, дякували. Це додавало сил і впевненості.

А от під час інтерв'ю мені було легко, комфортно. Адже маю досвід експерта, проведення тренінгів, вебінарів на «Основах», онлайн-навчань з учителями Тернопільщини.

«Якщо обирати між сертифікацією та атестацією, то я за першу. Атестація триває досить довго — з вересня до березня. Постійно перебуваєш у бойовій готовності. А це — тривалі переживання, напруження. Можливо, не всіх, але мене подібне випробування виснажує, не дає відчуття польоту чи свободи у педагогічній творчості. А от сертифікація — тиждень, і все. Оцінили — і працюю далі, отримуючи насолоду від роботи та спілкування з дітьми!

Як експерт у спілкуванні з колегами іноді чула про випадки, коли

під час атестації у колективах не завжди наявні справедливість, добросовісність. Натомість є проблеми з комунікацією між директором і вчителем. Тож, виходить, і тут сертифікація виграє, бо масо незалежне оцінювання на всі 100 відсотків.

«Як на мене, експертом бути легше: спостерігати, давати поради, підтримувати... Учителів під час оцінювання однозначно важче.

Зауважу і таке: як у експерта траплялися випадки, коли педагог відверто не дотягував, але мав надію «проскочити»... Думаю, потрібно організувати групи чи клуби, де для вчителів проводилися б консультації із сертифікованими колегами, тоді менше було б «холостих» спроб, а впевненості — додалося б.

«У нас така професія, що ми мусимо постійно навчатися. І це є один із постулатів НУШ — «навчатися упродовж життя». Тому однозначно: сертифікація має стати систематичною. От тільки варто прирівняти її до атестації за термінами — кожні 5 років, а не 3. Також не варто ставити обмеження щодо кількості учасників. А втім, самі педагоги не квапляться пройти незалежне оцінювання. Можливо, треба передбачити можливість подаватися інкогніто, щоб ніяк не залежати від дирекції, колеги чи батьків.

(Продовження на стор. 8)

ПІЛОТНИЙ ПРОЄКТ ОТРИМУЄ 12 БАЛІВ

Перші підсумки пілотного проєкту із сертифікації вчителів початкових класів підбито. Розробники, чиновники ставлять собі високі оцінки за організацію та супровід пілотного проєкту. А що педагоги? Які їхні враження і головне – які уроки для себе і для загальної справи вони винесли?

(Закінчення. Початок на стор.7)

Одразу зазначимо: наші співрозмовники у захваті від проєкту і вважають, що сертифікація має стати постійною, поширитися на базову школу. Кожен дякував авторам розробки і «постановникам» цього дійства: Державній службі якості освіти, Українському центру оцінювання якості освіти за те, що проєкт дав учителям можливість бути об'єктивно оціненими. З великою повагою згадували Івана Юрійчука, директора департаменту акредитації та моніторингу ДСЯО, який «надзвичайно підтримував усіх педагогів». Та й уся служба всіляко сприяла вчителям, розуміючи їхнє хвилювання як першопрохідців новації.

«ТЕ, ЩО ВИВИЩУЄ ВЧИТЕЛЯ НАД СОБОЮ»

Володимир Мініч, сертифікований у 2018 році, експерт із сертифікації у 2019-му і 2021 роках. Із 1995 року – вчитель початкових класів Обсіцької гімназії Березівської сільської ради Сарненського району Рівненської області. Педагогічний стаж – 26 років.

«Щойно почув про сертифікацію – вагав, що піду на неї, не було. Але у 2019 році спершу вирішив стати експертом із вивчення практичного досвіду. Щоб для себе з'ясувати, що і до чого.

Адміністрація нашого закладу, працівники районного відділу освіти поставилися до мого кро-

ку з величезним розумінням. І колеги були в курсі моїх планів узяти участь у сертифікації. Коли 2020-го зареєструвався і потрібні були відповідні довідки і документи, директор у всьому йшов мені назустріч.

«Узагалі, кожен етап – особливий. Найскладнішим і водночас найцікавішим є вивчення практичного досвіду. Найважче, і це розповідають практично всі вчителі, здолати хвилювання: кого побачиш по той бік екрану серед експертів? Як поведуть себе діти? Чи вистачить сили духу і можливостей, зрештою, слів – усе показати, продемонструвати, висловити?»

«Спілкуюся з колегами по всій країні, й відгуки про атестацію не завжди хороші. Не скажу, що це загальна картина, але навіть за хороших стосунків у колективі присвоєння категорій залежить винятково від доброї волі директора. Так, атестація не завжди є об'єктивною, а то і порядною. Тому, якщо порівнювати ці два процеси – атестацію та сертифікацію, – то остання є абсолютно незалежним інструментом оцінювання.

«Я був експертом двічі. В експертних групах є викладачі інститутів удосконалення, управлінці, методисти. Вони часто відвідують заклади освіти, консультують, перевіряють, входять до складу атестаційних комісій тощо. А в нас – експертів з учительської когорти – такого досвіду не було, тому це дуже хвилювало. Одна справа – самому показати, який ти педагог, а інша – оцінити колегу. Це важливіше, відповідальніше, а отже – бути експертом значно складніше.

«Щороку до процесу сертифікації вносяться якісь зміни. Усе шліфується, адаптується до різних умов. Дистанційне оцінювання – така ж новація, як і випробування пілоту в цілому. Тут Державна служба якості освіти показала себе як організатор і куратор проєкту на найвищому рівні. Справедливо буде зазначити, що сертифікація дуже вивиснує вчителя над самим собою. Проте навіть ті інструменти заохочення педагогів, які закладені в законі, – досі

не можна реалізувати. Дотепер процедура сертифікації для атестації не приведена у відповідність до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Три роки! Те, що Типове положення про атестацію педагогічних працівників не відповідає закону (і про це говорять директори, відмовляючи сертифікованим педагогам у присвоєнні звання чи категорії, хоча сертифікація дає право на автоматичне зарахування атестації), – неправильно! Чому досі такі речі не виправлені?

Проте ми йдемо абсолютно новим шляхом, і без спотикання не обходиться... Дуже тішить, що у службі дослухаються до наших зауважень. От, наприклад, 2021 року вдосконалили проходження третього етапу. Не було самопрезентації вчителя, а тепер зробили. Отже процедура шліфується, стає кращою.

«КОЛЕГИ СТАВЛЯТЬСЯ СТРИМАНО»

Галина Нікуліца, сертифікована в 2019 році, експертка в 2021 році, тренер НУШ із використання LEGO-технологій, учителька початкових класів опорного закладу «Романковецький ліцей імені академіка К.Ф. Поповича Сокирянської міської ради Дністровського району Чернівецької області». Педагогічний стаж – 29 років.

«Як тільки дізналася про сертифікацію, зрозуміла: маю спробувати свої сили. Добре знала, що придуть професіонали, які з першого слова зрозуміють, хто перед ними. Керівництво усіляко мене підтримувало, допомагало, розділяло мої по-

гляди. Як, до речі, і всі колеги. Але тоді, у 2019-му, була єдиною зі свого закладу, хто пройшов сертифікацію. У 2020-му в районі ніхто не проходив сертифікацію, і лише цього року спробували свої сили ще кілька педагогів з інших закладів. Що ж, і досі вчителі до новації ставляться досить стримано.

«Дуже хвилювалася перед вивченням практичного досвіду професійних компетентностей учителя. Та у результаті з усіх етапів саме цей мені сподобався найбільше. Експертами були доброзичливі люди, професіонали своєї справи. Із 120 балів я отримала 114.

Пригадую, коли розгорнула зошит, переді мною все наче змішалось: спектр запитань вельми широкий, починаючи від педагогіки, психології, методики викладання – і аж до санітарних вимог, при цьому обов'язкове знання предметів за середню і старшу школи. Збивали з думки хвилювання, недосконалість друку, подеколи геть неоднозначні запитання. Але – нічого. Маючи достатньо знань, упоралася, набравши прохідний бал. Величезний плюс сертифікації в тому, що кожен учитель може спробувати себе і переконаватися, що він дійсно обрав стезину, яка йому потрібна.

«Порівнюючи сертифікацію й атестацію, розмірковуючи, чи витіснятиме новація нинішній метод оцінювання, зауважу: атестація поки незамінна. Але працювати в цьому напрямі варто. Сертифікація повинна залишитися у початковій школі, й надалі до неї потрібно залучити учителів-предметників. Якщо фахівець справді працює і має певні досягнення, займається підвищенням своєї фахової майстерності – то кожен директор підтримуватиме такого. Наприклад, керівництво мого закладу дуже зацікавлене у тому, щоб педпрацівники самовдосконалювалися і досягали високих результатів.

«Не вагаючись, 2019 року я зробила такий важливий крок і успішно пройшла всі етапи. Сертифікація відкриває нові можливості! Водночас зрозуміла, над чим ще треба працювати. Відтак ще подумаю, чи варто проходити наступну сертифікацію. Хочу просто працювати, допомагати своїм колегам. Щаслива відчувати себе частиною спільноти освітян за покликанням, які творять реформи і не відмовляються від своєї мрії».

ПОРАДА

ЩО РОБИТИ ВЧИТЕЛЯМ, ЯКІ НЕ ПРОЙШЛИ?

Про тих, хто не пройшов сертифікацію, не говорять, принаймні відкрито. А таких – чимало. Як бути цим учителям?

Перша і головна порада від працівників ДСЯО – не сприймати як поразку. Те, що не всі сертифікувалися, – нормально! Це не атестація. Сертифікація – це пошук «зірочок», найкращих, добре вмотивованих, більш творчих із-поміж загального числа вчителів. А такими не можуть бути всі. Тому не пройшли – і не пройшли. Не трагедія, не кінець кар'єри, а просто станом на сьогодні потрібно «попрацювати над помилками»: пройти самооцінювання, відрефлексувати (а це одна з компетентностей, що є у стандарті), оцінити свої слабкі сторони. І – знову подаватися. До рівня найкращих треба прагнути. Ті, в кого мотивація висока, спроби не полишать.

«ЦІКАВИЙ,
ХОЧА НЕПРОСТИЙ ДОСВІД»

Леся Павлюк, сертифікована у 2019 році, вчителька початкових класів ліцею №7 Івано-Франківської міської ради, тренерка НУШ, експертка з вивчення досвіду вчителів, які сертифікуються, експертка з інституційного аудиту ЗЗСО, дипломантка III туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2019», півфіналістка премії Global Teacher Prize Ukraine 2020 та 2021 рр. Педагогічний стаж – 9 років.

«З початкової школи сертифікацію пройшла тільки я, але точно знаю, що є вчителі з базової та старшої школи, які чекають можливості зареєструватися.

Спочатку важко було наважитися – страшила невідомість. Але прочитала нормативну базу, розібралася і зареєструвалася.

«Розповідь про етап щодо вивчення досвіду. Звістка про приїзд експертів була неочікуваною, бо думала, до Івано-Франківщини доберуться аж восени. Я тоді лише повернулася із Запоріжжя, де проходив III тур Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2019». А нині, озирюючись назад, я навіть рада, що несподівано: не було часу хвилюватися напередодні, а роботу вчителя видно завжди. Шкода лише, що саме того дня нагороджували переможців обласного туру конкурсу «Учитель року – 2019», і довелося вибирати – урочисто отримувати нагороду за перемогу чи проходити етап вивчення досвіду. (Змінити графік роботи експертів можливості не було.) Я обрала друге. До мене приїхали експерти із Закарпаття, професіонали своєї справи і дуже хороші люди. Були налаштовані побачити все найкраще. І побачили. Мій результат був 118 балів із 120.

Найлегшим етапом сертифікації було завантаження е-портфоліо. А от найскладнішим виявилось очікування балів за ЗНО і граничних ба-

лів проходження сертифікації. З полегшенням зітхнула лише тоді, коли побачила результати.

«До змін і новацій в освіті я ставлюся дуже позитивно. В іншому разі не була би тренеркою НУШ, експерткою з вивчення досвіду вчителів, які сертифікуються, експерткою з інституційного аудиту ЗЗСО і, звісно, не проходила б сертифікацію у перший же рік її пілотування. Узагалі, було дуже цікаво послухати думки щодо моєї роботи незалежних експертів – незнайомих людей, які знаються на педагогічній діяльності. Сертифікація дала цікавий, хоча і непростий досвід, знайомство з прогресивними освітянами. Вважаю, що сертифікація має велике майбутнє, проте на добровільних засадах.

«Будучи вчителькою, яка сертифікується, я мріяла, щоб приїхали хороші експерти, котрі зрозуміють мене, знайдуть, за що поставити високі бали. А вже коли сама стала експерткою – аби попалися хороші вчителі, яким було б за що ставити високі бали. Узагалі, службою розроблені дуже чіткі інструменти оцінювання роботи вчителів, які сертифікуються. Хоча кожен експерт під час оцінювання відштовхується від своїх знань, особистого педагогічного досвіду.

УПРОДОВЖ ТРЬОХ РОКІВ ПІЛОТУВАННЯ У СЕРТИФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ УЗЯЛИ УЧАСТЬ 4170 УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ, З НИХ УСПІШНО ЇЇ ПРОЙШЛИ – 2632 (63%)

«Ще не знаю, чи піду на сертифікацію знову, і якщо піду, то коли. Метою сертифікації є пошук агентів змін – агенти знайшлися. Уявляєте, яких змін вони тепер можуть натворити (від слова «творчість»)?! Нас багато, скоро буде ще більше, не думаю, що ми надалі одні одних будемо оцінювати... І вже насамкінець зазначу таке: дуже важливо, щоб на сертифікацію йшли саме ті люди, які усвідомлюють суть НУШ, відповідають професійному стандарту, горять своєю роботою.

«У МЕНЕ СТАЛИСЯ ПОЗИТИВНІ ЗМІНИ»

Ольга Романюк, сертифікована у 2020 році, експертка у 2021-му. 19 років працювала педагогом початкових класів і вчителем англійської мови у початкових класах у Стопчаківському ліцеї Яблунівської селищної ради Косівського району Івано-Франківської області. 5-й місяць обіймає посаду директора в

Уторопському ліцеї, що в сусідньому селі. Педагогічний стаж – 20 років.

«В Уторопському ліцеї, окрім мене, є вчителька, яка разом зі мною у 2020 році успішно пройшла сертифікацію. Загалом у громаді є троє сертифікованих педагогічних працівників з 11 навчальних закладів. Для мене сертифікація – великий крок уперед.

Більшість позитивних змін у мене розпочалися з успішного проходження сертифікації. Це дало можливість стати освітнім експертом з вивчення практичного досвіду вчи-

ний досвід; сертифікація, навчання на освітнього експерта, участь в інституційному аудиті. Тому все склалося якнайкраще.

«Перший етап завжди найскладніший, бо це початок. А найлегшим став третій – інтерв'ю з експертами. Можливо, саме тому, що я детально обдумувала і зважувала відповіді, завчасно добре налаштувала себе. Тож однозначно раджу всім учителям, хто відчуває у собі потенціал, хто поки не помічений, хоче рухатися уперед, обов'язково спробувати сертифікацію.

«От тільки маю відчуття, що наші освітяни ще не всі готові до сертифікації. На жаль, спостерігаю це і в закладі, який очолила: учителі не готові до змін. Не всі прагнуть займатися саморозвитком, що є важливою умовою підвищення компетентності педагога. Але ж для успіху передусім треба мати внутрішню мотивацію! Світ швидко змінюється. Учитель повинен встигати за змінами, йти в ногу із часом. А надно тоді, коли, згідно з дослідженнями PISA, освіта – на 4-му місці у світовому пріоритеті.

«Спробувати себе в ролі освітнього експерта – це вагомий досвід. Навіть уболіваючи і підтримуючи когось, як експерт маєш бути максимально об'єктивним. Мені довелося вивчати досвід педагогів Дніпропетровської області. А це для мене означало – побачити, як працюють інші, щось запозичити чи навіть виправити у себе. Звичайно, як для новоспеченого керівника, котрий тільки здобуває навички оцінювання педагогів, цей досвід був дуже корисним.

Методичних рекомендацій експерти вчителям не надають, але оцінювати, я вам скажу, також дуже не просто. Тому це ще й досвід відповідальності.

«Сертифікація повинна бути, проте чи буде вона обов'язково абсолютно для всіх – сумніваюся, хоча сама б того хотіла. Ті, хто став директорами шкіл уже після проходження сертифікації (а таких немало навіть серед учителів початкових класів), думаю, ставитимуть перед своїми педагогічними працівниками високі вимоги до професіоналізму і якості. Цього нас навчила сертифікація.

Галина КОРОЛЬОВА, Валентина ОЛІЙНИК.

ПРЯМА МОВА

«І ТОДІ ЦЕ КОЛО НІКОЛИ НЕ ЗАМКНЕТЬСЯ»

Іван ЮРІЙЧУК, директор департаменту акредитації та моніторингу ДСЯО:

– Сертифікація у глобальному сенсі – пошук учителів, які можуть і хочуть бути носіями освітніх реформ не лише сьогоднішніх, а й завтрашніх. Реформу спочатку завели у початкову школу. Зараз бачимо, що вона цілком природно може відбутися і в базовій школі. І відбудеться. Є ще й інша мета сертифікації. У законі написано, що сертифіковані вчителі поширюють власний досвід, напрацювання, своє розуміння реформ. Ми сподіваємося, що сертифікація буде наріжним каменем нової освітнянської культури відкритості, культури постійного вдосконалення. Людей, які успішно пройшли сертифікацію, ми інкорпоруємо до інших процедур реформування. Таким чином культура вдосконалення і підвищення якості виходить за межі спільноти сертифікованих учителів та експертів з їхнього числа.

Паралельно ведемо широку комунікаційну кампанію про переваги сертифікації. Ніколи на першому місці не стоїть матеріальна мотивація. Ми завжди говоримо про вищі мотиви. Хочемо, щоб основною потребою в сертифікації стала професійна, інноваційна складова. І тоді це коло ніколи не замкнеться, бо завжди будуть ті, хто хотів би подолати нові виклики.

СТАТИСТИКА-2021

Цьогоріч сертифікацію успішно пройшли 1025 учителів початкових класів (58,4% від усіх зареєстрованих). Вони за результатами вивчення практичного досвіду роботи набрали 94 бали й більше.

Серед сертифікованих цього року педагогів:

74% працюють у міській, 26% – у сільській місцевостях;

18% – віком до 30 років, 29% – до 40, 37% – до 50 і 16% – до 62 років;

12% – спеціалісти. 19% осіб мають другу, 24% – першу і 45% – вищу кваліфікаційні категорії;

10% освітян мають педагогічне звання «учитель-методист», 19% – «старший вчитель».

71% фахівців не має звання.